

יוסף עופר • יהונתן יעקבס

תוספות רמב"ן לפירושו לתורה
שנכתבו בארץ ישראל

אשכולות

סדרת מחקרים במדעי היהדות

בעריכת עמוס גאולה

תוספות רמב"ן לפירושו לתורה

הוועדה האקדמית:

אברהם גרוסמן • שמחה עמנואל • יום טוב עסיס

יוסף עופר • יהונתן יעקבס

תוספות רמב"ן לפירושו לתורה שנכתבו בארץ ישראל

האיגוד העולמי למדעי היהדות
WORLD UNION OF JEWISH STUDIES

המכללה האקדמית
הרצוג
רשות המחקר

הספר יוצא לאור בסיוע
מועצת הפיס לתרבות ואמנות

ובסיוע קרן הרב דוד משה ועמליה רוזן

•

המחקר זכה לתמיכת הקרן הלאומית למדע

וקרן בית שלום קיוטו

עריכת לשון: אברהם שמאע
עיצוב ועימוד: חוה זלצמן, PageUp
עיצוב העטיפה: מעין פרקש
הדפסה וכריכה: דפוס ארט פלוס

© כל הזכויות שמורות
למכללה האקדמית הרצוג ולאגוד העולמי למדעי היהדות

ירושלים תשע"ג

מסת"ב 0-0-92115-965-978

תוכן העניינים

5	פתח דבר
7	רשימת הקיצורים והסימנים
	מבוא
9	פתיחה
10	זמן כתיבת פירושו של רמב"ן וספריו
13	זמן כתיבת הפירוש לתורה
14	עליית רמב"ן לארץ ישראל
17	תפוצת ספרים ותוספות בימי הביניים
21	התייחסות לתוספות רמב"ן במהלך הדורות
26	איתור התוספות
27	רשימות התוספות שנשלחו מעכו
42	סיווג התוספות על פי המניע לכתיבתן
55	העיסוק בסודות התורה בקטעי התוספת
56	דרכי השילוב של קטעי התוספת
64	שלבי ההתפתחות של פירוש רמב"ן לתורה
74	תהליכי המסירה של התוספות
84	תיאור כתבי־היד המשמשים לקביעת הנוסח
89	מבנה הדיון בקטעי התוספת
90	קובצי נתונים העומדים לרשות הקוראים במרשתת (אינטרנט)
	תוספות רמב"ן על סדר התורה
93	ספר בראשית
303	ספר שמות
358	ספר ויקרא
418	ספר במדבר
493	ספר דברים

579	תוספות קדומות
601	תוספות מדומות
609	סיכום
	נספחים
615	נספח א: קטעים נוספים שנבדקו
629	נספח ב: נוסח שלדי של שתי רשימות התוספות וסימוני כ"י ש
647	נספח ג: כתבי־היד של פירוש רמב"ן לתורה
651	נספח ד: מפתח המספור של קטעי התוספת
655	נספח ה: טבלת התוספות השלמה
685	רשימה ביבליוגרפית
699	מפתחות